

Inserati se sprejemajo in velja trlistopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnine prejema upravništvo (administracija) in ekspedicijska na Dunajski cesti št. 15 v Medijagovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 "
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošilja velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo na Dunajski cesti št. 15 v Medijagovi hiši.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Okaz pravosodnega ministra na predsedništvo graške nadsodnije.

od 18. aprila 1882, št. 2513.

Mej zadnjimi dvajsetimi leti je justično ministerstvo skrbno na to pazilo, da mu nij izginilo izpred oči vprašanje, kako bi se uradila raba v deželi navadnih jezikov pred sodnijami v okrožji nadsodnije graške.

Uže pred izdavo ustavnega zakona od 21. decembra 1867, št. 142 drž. zak., o splošnih pravicah državljanov, in uže pred veljavo člena 19., ki odločno priznava ravnopravnost vseh jezikov pred uradi in v javnem življenju, šteló si je justično ministerstvo v svojo nalogo, po administrativnej poti take naprave vpeljati, katere bi Slovencem, v nekaterih pokrajinah omenjenega nadsodnijskega okrožja tik Nemcev stanujočim, rabo njihovega, vedno bolj se razvijóčega in razširjajočega jezika olajševale ter osigurjevale.

K temu namenu izdane naredbe izdavale so se na podlagi obstoječih zakonov v delokrogu justičnega ministerstva.

Posebni zakoniti določili, v katerih okviru se ima eksekutiva gibati, bili sta v pravnih zadevah §. 13 obč. sod. reda, v nepravdnih stvarih pa §. 4. zakona od 9. avgusta 1854, drž. zak. št. 208; prvi teh paragrafov naklada strankam in njihovim zastopnikom, da se imajo posluževati „v deželi navadnega jezika“; drugi omenjenih paragrafov pa zahteva, da se naj (stranke in zastopniki), jednega pri sodnji navadnih jezikov“ poslužujejo, in da se imajo priloge, sestavljene v kakem drugem jeziku, priložiti v poverjenem prevodu.

V katerem jeziku pa naj govori sodnik, o tem ne obsega zakon nikacega določila. Glede notranjega jezika sodnij in glede jezika sodnijske korespondence ne more se dvomiti, da pripada dotična uredba, če je sploh kaka poprava praktično potrebna, administraciji. Pa tudi tedaj, kadar se stvar suče okrog vprašanja, v katerem jeziku naj sodnije občujejo s strankami, mora se eksekuciji pripuščati uže zategadelj občrna pravica, da izdaje določila, ker se stvarjenje glavnih pogojev takih določil, to je nastavljenje takih funkcionarjev po sodnijskih stolih, ki so v deželi navadnega jezika zadostno zmožni, samo po skrbnej vladi in proti njenej odgovornosti izvršiti da.

S tega stališča morajo se presojevati justičnega ministra ukazi od 15. marca 1862, št. 865, od 20. oktobra 1866, št. 1861 in od 5. septembra 1867, št. 8636/9396, kateri zadnji ukaz ozira se samo na Kranjsko.

S temi ukazi je justično ministerstvo dejanskim v toku se nahajajočim razmeram korak za korakom sledilo ter je mej tem, — ko se je na je na jednej strani trudilo odstraniti zapreke definitivne rešitve, katere zapreke prouzročevale so se s tem, da justično osobje nij bilo povsod zadostno zmožno jezika — na drugej strani glede na odstranjenja zaprek sodnijam izdajalo tiste ukaze, kateri so neobhodno potrebni, da bi se v zakonu jasno naznanjeni namen dosegel. V soglasji s to okoliščino se je v ukazu od leta 1862, glede na to, da še nijso vsi uradniki in odvetniki zadostno jezika zmožni bili, razločevalo mej tem, kar je bilo tedaj dosegljivo, in kar se takrat še nij dalo doseči.

Priznalo se je, da je znanje jezika uže takrat zadostovalo, da so se umele ustne slovenske objave in pismene slovenske vloge, da pa to znanje pri vseh slovenskih sodnijah nij bilo tako popolno, da bi se bili slovenski zapisniki in slovenski odloki brez napake sestavljati mogli. V dispozitivnih naročilih omenjenega ukaza se je potem tudi dolžnosti zaveza uredila z ozrom na ravnokar navedeno razmero. V odstavkih 1, 2, 3 in 5 se je sestavljenje zapisnikov in odlokov v slovenskem jeziku samo tedaj zahtevalo, če bi bilo to primerno, mogoče itd. ter se ta zahteva ob enem skržila na slučaj, da so stranke samo slovenskega jezike zmožne, in tako sodnikove podpore posebno potrebne.

V odstavku 4 pa se je brezpegojno in splošno naložilo, da se imajo v imenovanih slovenskih pokrajinah pri sodnijah sprejemati slovenske vloge; brezizjemnemu temu predpisu pa se je v ostrem nasprotju dostavilo, da se imajo te vloge samo tedaj slovensko rešiti, če je to mogoče, in če je vloga po slovenskej stranki vložena bila.

O pomenu na tem mestu rabljene besede „vloga“ se je pozneje vsled nekega dekreta nekoliko dvomov izbudilo; te dvembe pa je drugi zgoraj navedeni ukaz od leta 1866. odstranil, ter čisto določno izrekel, da se imajo s to besedo ne samo vloge v kazenskih in neprepirnih zadevah, temveč tudi vse vloge v prepirnih zadevah in v prvej vrsti pravne tožbe umeti.

Končno izdal se je za Kranjsko ukaz od leta 1867., v katerem se je naglašalo, da je sedaj osobje pri sodnijah slovenskega v besedi

Okrožnica Strosmyerjeva

o razmerah zapadne in vzhodne cerkve.

(Dalje.)

III.

Po tej strani imenuje sveto pismo vse pravoverne: „regale sacerdotum, gens sancta, populus acquisitionis“. Samo po sebi se razume, da je ta sveta dolžnost tim večja, čim više se vspneš v hierarhiji cerkveni, a na vrhunc njenem dospe to pravo in ta dolžnost do take popolnosti in izvrstnosti, da se v njej družijo in odseva vsa nezmotljivost cerkve. To značijo besede svetemu Petru: in ti, kadar se spreobrneš, potrdi svoje brate, in one besede: pasi moje ovce, pasi moja jagnjeta. Ali da govorim s svetim Ciprijanom: hanc ecclesiae unitatem, qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui ecclesiae renititur et resistit, qui cathedram Petri, supra quam fundata est ecclesia deserit, in ecclesia se esse confidit? Glej najjasnejši vir čiste vere in prave cerkve. Brez te vrhovne oblasti, kateri se mora vsakdo pokoriti, ne bi se mogla mirno razpravljati niti določila za cerkveno disciplino, niti ona določila, ki se nanašajo na krščanski nauk (dogme). V prvem obziru dovolj je spomniti

se šumnega prepira o velikonočnem prazniku med azijsko in rimsko cerkvijo, o katerem pravi Eusebij v svoji zgodovini pogl. 5.: Ko bi tedaj ne bili verovali, pripoznali, da po papežu Viktorju govori cerkev sama, lahko bi se bile vže v drugem stoletji ločile cerkve azijske od Rima; v drugem obziru zadosti je opomniti na razmere med svetim Ciprijanom in sv. Stepanom papežem o veljavnosti krsta, kterege so podelili krivoverci. Če bi ne bili verovali in priznali, da se nikdo v cerkvi božji ne sme upreti odloku Stepanovemu, ki se glasi: nihil innovetur nisi quod traditum est, ut nempe conversis solummodo, manus imponantur in poenitentiam, lahko bil bi sam Ciprijan odpal od edinosti cerkvene, ktero je zagovarjal s tolikim ognjem, da se mu je zdelo, da tudi krat zunaj te edinosti nič ne velja. — Tudi sedemnajsto stoletje doživelo je tako prepirko med Bossuetom in Fenelonom, ktero je končal Inocencij XI.; to pa zato omenjam, da veleumnega in velezaslužnega biskupa Fenelona poslavim, ker se je v svojem času pokoril vrhovni svoji oblasti, kakor nedolžno dete. Zgodovinarji grški Sokrat in Sozomen navajata na tisoče takih slučajev. Meni zadostuje navesti sv. Atanazija in sv. Ivana Zlatoust,

ktera sta našla v Rimu pribežališče pri preganjanjih, ki sta jih morala pretrpeti zaradi svete vere in svobode v apostolskem zvanju. O prvem slučaju piše Sozomen v tretji knjigi svoje zgodovine; v drugem sam Ivan Zlatoust v svojem pismu do papeža Inocencija I.

Ako pišemo o nezmotljivosti, treba se oprostiti vseh domišljij in predsodkov ter pomisliti, da nekaj podobnega najdemo povsod v vsakem dobro vredenem društvu. Cicero hvali v delu svojem „de republica“ ne republike svojih dni, o kateri pravi: rem publicam nemine tenemus, vitia autem nostris jam pridem perdidimus, pač pa staro republiko, v kateri so se spoštovali in hvalili možje velikih načel in čvrstega neupogovnega značaja ter piše: da so imeli konzuli v nekterih slučajih popolno, absolutno moč, ktero so po zakonih izvrševali v občno korist. Kdor misli, da se z nezmotljivostjo v cerkvi božji vvaža samevoljnost v sveto vero, ne razume stvari, ker s takim umovanjem prišel bi tudi do tega, da je Jezus zatrl svobodo, ko je rekel Judom: stari so rekli: ljubi svojega prijatelja, a sovraži svojega neprijatelja; jaz vam pa pravim: ljubite svoje sovražnike, ker s tem razločujete se od paganov.

in pismu zadostno učeno, tako da se uže lahko zahteva, da se izpovedbe prič in prisege v civilnih zadevah, kakor tudi izpovedbe obdolženih in prič v kazenskih zadevah, če so za slišani tamo slovenskega jezika zmožni, ne samo v odločilnem, temveč v celém obsegu v slovenskem jeziku v zapisnik zabeležiti imajo.

Do tu dospela je bila skrb za jezikovne potrebe v okrožji nadsodnije graške, ko se je slovesno razglasil ustavni zakon o splošnih pravicah državljanov in princip o enakopravnosti vseh v državi navadnih jezikov pri uradih in v javnem življenji.

Po tej emanaciji zakonodajstva se veljava vprašavnih justičnega ministra ukazov gotovo ni skrčila. Nasprotno postali so ti ukazi v smislu ob enem izdanega ustavnega zakona o izvrševanju vladne in izvrševalne oblasti naredb in zapovedi z izpeljavanjem justičnih naprav obložene najvišje državne oblasti, katerim naredbam so se morale tudi justične oblasti toliko bolj podvreči, ker je sedaj ostreje definirani pojem „enakopravnosti“ vseh jezikov tudi nalogo in odgovornost izvrševalne oblasti pomnožil in ker je sedaj zadnji dvom o tem izginil, da se sme enakopravnost jezikov — se vé v mejah dosegljivosti — kot zagotovljeno pravo (als ein verbürgtes Recht) zahtevati, in ne več kot rešilno sredstvo v stiski, to je kot individualno priznanje tistim nacionalcem, ki družega jezika zmožni niso.

Vlada do sedaj ni imela uzroka, da bi v deželah, kjer se govori več jezikov, po poti zakona obistnila ravnopravnost jezikov pred sodnijami. Vladi se tudi ni videlo potrebno, z naredbami poseči v razvoj sodne prakse, ter se je naredbinskega pota samo v ta namen posluževala, da bi se odpravile najslabše pri tožbe, in da bi se doseglo enakomerno postopanje.

Ali v okrožji nadsodnije graške, kjer v določenih pokrajinah tik Nemcev v gostih krdelih tudi Slovenci stanujejo, kateri so v največji dobi pismeni svoj jezik tako razvili in razširili, da je tudi v rabo pred sodnijami brez ovir sposoben, zaostale so

V cerkvi je toliko svobode, kolikor je potrebno; a oholost našega uma se toliko omejuje, da ne pačimo in kverimo same božje resnice. Vidna natora je nespremenljiva, kakor beseda božja; vendar ne bode nikdo odrekel svobode današnji naravoslovni znanosti zato, ker niti pičice v naravi ne more spremeniti, ker njena naloga je, da čim globeje prodira v tajnosti naravne, ter se poslužuje njenih zakonov na občno korist človeštva.

Ker pa med cerkvijo zapadno in vzhodno ni druge bistvene razlike razen edinosti cerkvene, menim da se ne more nikomur zameriti, ako priporoča to cerkveno edinstvo dostojno in vednostno, da namreč ne žali zakona bratovske ljubezni in da svoje nazore podpira z dovoljnimi razlogi. S tem namreč ne žali zakona bratovske ljubezni, da svoje nazore podpira z dovoljnimi razlogi. S tem se pač le izvršuje poslednja volja Gospodova. Sv. Ciprijan prav pravi, da je razkol naj večji greh v cerkvi, in da se tudi z mučeništvom ne da odkupiti. Razdvoj med cerkvama je delo grško. Grki poskušali so dvakrat izmiriti se s katoliško cerkvijo, toda ni se jim posrečilo, ker je manjkalo čiste namere, ker ni bilo iskrenosti in resnosti, in ker je takrat živelo še vzhodno cesarstvo v vsem nezaupno in nasprotno zapadnemu cesarstvu. — (Konec prih.)

sodnije v priznanji dejanske te okoliščine, — katera okoliščina bi morala prouzročevati, da bi v smislu §. 13. obč. sod. reda „v deželi navadni jezik“ postal tudi po §. 4. postopanja o neprepiranih stvareh „pred sodnijo navadni jezik“ — in justičnemu ministru odkrila se je potreba, temu pogrešanemu priznanju tudi pred sodnijami po administrativni poti do veljave pripomoči.

Pri tem stojim jaz kot voditelj justičnega ministerstva na stališču, katero je justično ministerstvo med dvajsetimi leti za pravo priznalo, to je na stališču, da je samo vladni in izvrševalni oblasti na podlagi v polnem obsegu pristoječih pripomočkov in virov dodeljeno, faktum določiti, koliko se je slovenski jezik že razvil in koliko da je sposoben za sodnijsko rabo; da pa nasprotno sodnije niso poklicane, ta faktum od slučaja do slučaja preiskovati, ter se eventualiteti nasprotujočih si odločb izpostavljati, temveč, da je sodnijam dolžnost, jednokrat za vselej po kompetentni strani izrečeno dejansko razmero svojim razsodbam v podlago jemati. Sploh po mojem mnenju nij naloga sodnijam, jeziku, ki ga državna uprava kot v „deželi navadnega“ priznava, po zakonu mu zagotovljeni pristop k sodnijam stalno zabranjevati; in če sodnije slovenske vloge samo zategadelj a limine odbivajo, ker je prošnik tudi nemškega učen, tako vidim v tem preprosto, a kratkonikar zakonito sredstvo, s katerim se celo vprašanje o enakopravnosti a limine odbija!

Vse to premišljevač in skrbno se trudeč, za sedaj samo glavne, vsak napredek k uspešni rešitvi ovirajoče neprilichnosti odstraniti in prezigodnemu izdaju vezajočih norm tam se izogniti, kjer se še sme vedno pričakovati, da si bode razvilitena praksa med odprtimi stezami najboljšo in pripravnijo poskala in izvolila, izdam za ta čas samo naslednje določilo:

Glede rabe slovenščine pri sodnijah veljajo za vojvodino Kranjsko, okrožne sodnije v Celju, potem za slovenske in za mešane pokrajine v vojvodini Koroški določila justičnega ministra ukazov od 15. marca 1862. št. 865, od 20. oktobra 1866. in od 5. septembra 1867., št. 8636/8396, ter se imajo vse sodnije v prihodnje po teh določilih ravnati.

Posebno pa moram zahtevati, da se določilo četrtega odstavka v ukazu na prvem mestu imenovanem, to je v ukazu od leta 1862., ki splošno določuje, da se morajo slovenske vloge sprejemati, kakor tudi dopolnjuje določilo poznejšega ukaza od leta 1866., ki takim vlogam vse pri kazenskem in civilnem postopanju se nahajajoče vloge in posebno tudi pravne tožbe prišteva, strogo izpolnuje, in da se to izpolnjevanje dalje ne skrčuje na slučaj, če vložnik ni učen nemškega jezika.

C. kr. nadsodnijski prezidij naj ta ukaz nadsodniji in vsem sodnijam v omenjenih pokrajinah polnoobsežno v izpolnjevanje naznani ter tudi državnemu nadsodništvu z dostavkom, da se ima po njem ravnati, ter ga tudi državno pravdniškim organom v imenovanih krajih dostaviti.

(Po „Sl. Nar.“)

Pražak.

Politični pregled.

V Ljubljani 3. maja.

Avstrijske dežele.

Poslaniška zbornica je sprejela carino na kavo po 40 gl. s 165 glasovi zoper 138.

V Toplicah na Českem so delavci delo v premogovih rudokopih ustavili. V petek so nehali delati v cesarskih rudnikih v Brüh, in se na dveh drugih krajih v ti okolici. — Premogovo prevažanje je ponehalo, več tovarn bo prisiljenih delo ustaviti, ako „Strike“ ne neha. Vzrok temu je sklep odbora bratovske blagajne, da naj se delavcem, ki izstopajo iz rudnika, ne izplača več 75 odstotkov, marveč le 33. Pravijo pa, da so upora krivi draživci. Vojski so pripravljeni. Ko so pri rovu „Kreuzerhöhung“ delavci šli na delo, so jih ženske s kamni napodile, tudi drugod so to poskusile, a vojski so jih odpodili.

Sedaj pa ponehuje upor zoper delo; duhovi se pomirjajo. Po vseh rovih zopet delajo, po nekaterih pod vojaško brambo. Posamezni vstajniki se zapirajo. V „Ausig“ upajo, da bodo tudi začeli delati pr. hoduje dni.

Vnanje drzave.

Iz Petrovgrada. Venčanje cesarjevo bode v drugi polovici meseca avgusta. Razstava bode 1. maja, ali po naši štetvi 13. maja in zaključila se bode 10./23. avgusta. Osihndob bode še 14 dni do venčanja. Vse je preskrbljeno za nadzorstvo tujih. V Kreml se bodo puščali le tisti, ki bodo imeli posebna povabila. Za red so se ponudili plemenitniki iz Petrovgrada in Moskve. Cesar je hvaležno sprejel ponudbo. Slavnosti bodo iste, kakar pri zadnjem venčanju le nekaj manj bode plesov.

Iz Odese se poroča, da je bil tam in v Balti umorjen 1 jud, a mnogo jih je bilo težko ranjenih. Osmatovena je bila tudi jedna žena, a otrok niso ubijali. Škode je okoli 1 milijona rubljev. Gosp.ška išče in zapira zločince. — Žalostno, da pridejo gasit, ko je že vse pogorelo. Mar li ni bilo mogoče, netiva pred spraviti; kamor že v kraj, zakaj je oblast pustila toliko časa judom vse veljati, da si sedaj kristjanje sami pomagajo.

V Monakovem v poslanski zbornici so izvolili odsek 20 udov, ki ima pvetresovati privolitev zakona ubogim; poudarjali so namreč, da se mora občinam pravica dati, da smejo kaj vmes govoriti. Posebno gre pomisliti ali se sme privoliti ženitovanska pravica mladim ljudem, takim ki so na slabem glasu, ki so podpirani pri javnih ali privatnih dobrotelčnih zavodih, in poslednjič pobabljenim. — Bi bilo tudi drugej treba na to gledati!

Iz Rima. Sv. Oče resno zavračajo sumničenje papežstva pri obletnici Sicilijanskih večernic, kakor so v Palermi nekateri besedovali.

Iz Francoskega. Kardinal Guibert, nadškof v Parizu, je poslal že drug pastirski list duhovščini in vernim svoje škofije; duhovne opominja naj zvesto spolnujejo svoje dolžnosti, družinskim očetom pa priporoča, naj podpirajo svoje duhovne v boji zoper „brezversko šolsko postavu.“ Liste so izdali še nadškof v Rheims in škofa iz Clermont in Orleans: škof v St. Flour tudi pritrjuje prvemu listu nadškofa Guiberta. 9. maja se bodo snidili v Parizu poslanci katoliških družeb, da se posvetujejo, kaj je na dalje storiti zoper brezversko postavu. Obravnave bodo trajale več dni, in vsak večer bodo javni zbori. Najbolj vneti so sedaj katoliki iz mesta Lille in drugih krajev francoske Flandrije, ki si prizadevajo, da bi se

zveza: „za Boga in za Francijo“ razširila čez vse Francosko, kljubovati hočejo kaznim, preganjanju in drugimi silovitostim. Sicer so osnovali že marsikod krajne družbe.

Na Francoskem ni šolskega moranja (Schulzwang), pač pa je poučno moranje (Unterrichtszwang.) (Pri nas v Avstriji imamo v prvi vrsti šolsko moranje in v drugi vrsti kot posledico temu poučno moranje.) — Francozom tedaj nihče ne brani osnovati si svojih prostih šol. A to je lažje izgovoriti, kakor izpeljati. Zato je treba velikanskega kapitala. — V Belgiji so res osnovali take katoliške šole, a razloček med Belgijo in Francosko je velik..

Jude hudo preganjajo na Ruskem, ako je le nekaj res, kar se piše, tako je zares hudo. — Ruski narod je mogel tudi zdihovati pod judovskimi oderuhi kakor nikjer tako, zato si zdaj tako silovito sam pomaga; morda pa pride zraven še ta okoljšina, da je bilo več judov med nihilisti, vlada pa nihilistov ne more več božati, in tedaj razkačeno ljudstvo hoče sebi in vladi s tem vatreči, ter sebe in Rusijo takih grozovitih pijavk rešiti. Da takega postopanja ne more nobeden pameten odobrovati, se samo po sebi umé. — Pri nas v Avstriji se pa gotovo judje varne čutijo, ker si upajo tako nesramno pisariti o krščanski veri in zaničljivo o narodnostih. — Ko bi judje razumeli, kaj jim koristi, bi mogli zagovarjati katoličanstvo in papeža, kakor je svoje dni storil francoski spekulanti Mires, ki je bil nekaj časa lastnik časopisa „Presse“. Ta list je zmirom pisal ugodno o papežu. Ko so ga vprašali, zakaj tako dela, rekel je: „Jud sem!“ Ko se še bolj čudijo, je na to odgovoril! Razmere v Evropi so take, da bode v 80 ali 100 letih vse premoženje v naših rokah. Tačas bodo kristjane nas zavidali, ter nas hoteli ubiti, da bi nam ugrabili, kar smo si pridobili, ako jim ne bode papež tega branil in jih svaril pred tujim blagom. — Judje, ki zabavljajo zoper katoliško cerkev so tedaj podobni možu, ki je vejo sekal, na kateri je stal. Ruska cerkev nima moči, niti vpliva na javno življenje, zato vidimo tako žalostne prikazke, kakor so nihilisti, pa zdvijano preganjanje judov. V katoliških državah glas cerkvenih oblasti še zmirom nekaj velja, posebno pa blagodejno uplivajo resnice sv. vere na ubogo revno ljudstvo, kajti: „Vbogim se evangelij oznanjuje.“

Marokanski sultan je podpisal pogodbo, ki daje Francozom pravico, preganjati vstajnike, ki napadajo Algier, tuji v sosedne kraje. Sultan je dal 100 000 frankov odškodnine poškodovanim pri prejšnjih napadih.

Francija je obljubila 900 000 frankov podpore Spanjolcem v Sajdi, katere so oškodovali algierski vstajniki. Spanija je pa obljubila odškodovati Francoze, ki so bili okrajšani v Cubi in pri vstaji Karlistov.

Iz Washington. Predsednik severnih ameriških držav je obljubil, da hoče vse storiti in rusko vlado nagovarjati, da varuje jude in je v tej reči naročil potrebno svojemu poslancu pri ruski vladi. Vsekako bode varoval ameriške jude, ki so slučajno na Ruskem.

Izvirni dopisi.

Iz Doba, 1. majnika. O smrti in pokopu g. Fr. Rusa, kaplana v Dobu, mali do datek k v „Slov.“ od 27. aprila že objavljenim.

Vratna bolezen je g. Fr. Rusa z vso silo nagloma napadla 20. aprila zjutraj, da ni mogel ničesa požirati. 21. in 22. se je tako zbolj-

šalo, da ni bilo čutiti nobene nevarnosti. V nedeljo zjutraj pa ga je s tako silo napadla, da je bledel. Po prejetem sv. poslednem olju je za mrtudom možgan o 1/8. uri zdihnil svojo dušo, v veliko žalost zapuščene matere in fare dobske. Preč. g. Ivan Toman, dekan moravski, imeli so na dan pogreba, 25. aprila, prav gniljiv govor, ki je vsem globoko v srce segal; dobski župnik pa črno mašo. Preč. g. dekan so tudi kondukt vodili in pokopali. K pogrebu sošlo se je 21 mašnikov, med njimi en pater frančiškan iz Kamnika in brezštevilna množica vernih od vseh strani, da je bila cerkev prav natlačena. Štirje gospodje učitelji zapeli so milo pred kaplanijo in na grobu rajnkemu gospodu.

Rajni gospod bil je mirnega značaja in dobre glave. V revščini se je šolal in zapuščina njegova je tudi skromna. Naj v miru počiva.

Vsem, ki so rajnkemu zadnjo čast skazali, izrekamo srčno zahvalo!

Iz Dovjega, 27. aprila. *) Pretečeni pondeljek, sv. Jurja dan, se jo tukaj prav velika in žalostna nesreča prigodila. Nek posestnik iz Mojstrane je v svojem gojzdu na Višjeku za Peričnikom svojega 20letnega, ravno letos k vojakom potrjenega sina s porajkeljnom ubil. — Imenovani posestnik je šel namreč ta dan v gojzd, da bi kôpo počrnil in je ženi ukazal, da naj sin za njim pride, da mu bo pomagal. Sin pa, ki je od nedelje do pondeljka ponočeval, je še le popoldne za očetom šel, pa ne da bi mu pomagal, ampak da bi z živino iz gojzda nekaj hlovov odpeljal in prodal. Ker mu je pa oče to branil, se vname prepir med njima; sin popade cempin, da bi očeta po glavi udaril, oče se k sreči umakne, potem pa s porajkeljnom sina po glavi mahne tako hudo, da je čez četrto uro umrl. — Ko oče v di, da sin umira, poklekne k njemu in mu grevengo moli, ker sin ni mogel sam več spregovoriti. Opomniti se mora, da je oče bil silno žganjepitju udan (če tudi ta dan ni pil), in da so se zavoljo tega s sinovi večkrat spopadli in da so ga sinovi, kar nikakor ni bilo prav, večkrat topli. — Oče se je sam gospodski naznanil.

Zadnji „Slovenec“ je prinesel času primerno opombo zavoljo požarov. — Resnično je to, da je treba klinčke pred otroci skrivati in varovati, pa tudi sicer z lučjo in ognjem previdno ravnati. Ker se pa pri vsi previdnosti le lahko kakšna nesreča primeri, mora biti skrb pametnega gospodarja, da svoje premoženje zavaruje pri kakšni zavarovalnici. Ali ravno to je težava, da večkrat ne ve, kam bi se obrnil. Nesrečna banka Slovenija je naše ljudi ostrašila; banka Slavije pa se jim je zavoljo svojega strogega ravnanja tudi zamerila, da v našem kraju noče nobeden več pri njej se zavarovati. — Skoraj tretji del tukajšnjih posestnikov se je oglasilo, da pristopi Graški zavarovalnici, ki je prvič boljši kup, drugič se v davkariji pri davkih ob enem opravi in tretjič tudi svojih zavarovancev ne stiska in ne rubi. Kar slovenščino zadeva, Graška zavarovalnica kljub nemškutarenju g. Hudobivnigga na zahtevanje slovenske knjižice in račune daje.

Ker je po Gorenjskem že pregovor postal, da je šola na Dovjem najbolj imenitna, ker jo že 30 let zidajo, naj naznam, da smo jo letos res zidati začeli in da se zavoljo tega ne pustimo več zasramovati.

Tudi nismo taki nemškutarji, kakor smo po svetu razupiti, ker smo ravno te dni poslali prošnjo na Dunaj za vpeljavo slov. jezika v

*) Po nesreči se je zakasnil.

Vredn.

vrade in srednje šole in za preselitev nadsodnije iz Gradca v Ljubljano. Tudi hodi v našo majhno faro 16 iztisov „Celovškega Mira“, in 14 iztisov „Goriškega Cvetja“, s takim številom se morebiti nobena fara na Gorenjskem v primeri ponášati ne more.

S Primorskega, 19. aprila. (Odgovor g. dopisniku v „Šoli“, zv. 4, l. 2., str. 123.) (Konec.)

Zadnji glas: „Schulbote“, učiteljski list na Dunaju je pisal: Znanost ni še do zdaj iznašla sredstev, da bi se število otrok skrcnilo in sicer tako, da bi ne bilo treba rabiti pripomočkov, kateri so maternemu zdravju škodljivi. (Iz govora bar. Dipavlija). Torej nova šola želi, da bi znanost iznašla takšna sredstva, katera bi bila pripravna, da bi se spočetek v maternem telesu umoril, samo da bi mati ne trpela. Sklep: ako bi pa sploh nova šola dovolila, da bi se smel spočetek v maternem telesu umoriti; zakaj bi tudi ne dovolila, da bi se smelo neporednega otroka nekoliko oštrkati, — brez telesnega poškodovanja. Dokazati: dokazano!

Pedagogiško svarilo: učenca oštrkaj s šibo prav redkokrat in še to le takrat, ko vse drugo že nič ne pomaga: šiba bodi zadnja kazen; učenko pa še bolj redkokrat. Zmerom pa pazi na temperament in na zdravstveni položaj vsakega otroka. Tudi ne delaj tega, kakor kakšen policaj, temveč kakor dober oče: zato si dolžan najpoprej otroka porednega podučiti: kako žalosten je Jezus Kristus, ljubitelj otrok, gledajoč z nebes, ko se mora tega ali tega otroka zavoljo hudobije oštrkati itd. in slednjič je dolžan otroka zopet posvariti, rekoč: Jaz te ne sovražim, zato, ker sem te oštrkal, temveč želim, da bi bil dober in da bi se tudi enkrat dobro godilo itd. Tudi bi se lahko povedal prilično kakšen primeren izgled. Šökl-Paed. S. 33., 13. g. p. 183. Tako šibo rabiti, mislim, da bi ne bil gréh zoper pedagogiko. Človekoljubje le lepa reč; toda tukaj je treba razločiti. Prašam: ali je sovražil prijatelj svojega rešitelja, ko je ž njim tako „ostro“ ravnal, kedar ga je rešil iz razburkanih valov globoke reke? Ne! temveč hvaležen mu je bil. Poglej! prijatelj šolstva: tako ti bode tudi otrok hvaležen, ko doraste, ker spoznal bode, da si ga ti s strahovanjem pripravil na pravo pot. Tukaj bi stal prav dobro na svojem mestu izgled, naj bo že resničen ali neresničen, tistega razbojnika, kateri je materi nos odgriznil, tisti hip prej, kakor ga je imel berič zadrgniti. Zakaj ji je nos odgriznil? Odgovorite! Zraven tega: kakor so miši tihe, kakor miši, samo, ako je mačka v hiši, glejte! tako bodo tudi otroci bolj tihi, ako bi bila samo le šiba v kotu: zadosti bi večkrat bilo, samo s prstom pokazati na šibo strahovalko. Kdor zamore razumeti, naj razume! Silim mu ne. — Sicer pa, Vas prav lepo prosim: opustite neopravičeno očitjanje do sv. katol. cerkve, kar se tiče te točke.

Od brezovke pojdimo nadalje in sicer h knjigam. No! zdaj nastopi še le neposredni konfiteor nekaterih šolskih napak: prvo deloma, potem pa celoma. Torej vendar je res, da so pekatera šolska berila bolj primerna za „spodnjo gimnazijo“ kakor za ljudske šole! Kaj pa s štirikratno klasifikacijo? Tu se je g. dopisnik s Krasa „celoŕtno“ udal. Čestitam! samo to sem zapazil, da si je g. dopisnik hitro sebi pripisal, kar ni sicer nič nenavadnega, — kar sem jaz v „Slov.“ št. 16 že navedil. Tudi je g. dopisnik spoznal iz števil: 1, 2, 3, 4, da ne stojé na svojem mestu še v časniku ne; toliko manj, se razume, na spričevalu za

otroke. Jerusaleml Jerusaleml convertere ad Dominum, Deum tuum! „Osobito žalostna je zadnja točka“, tako toži g. s. Krasa. Torej: ako je zadnja točka „osobito“ žalostna, so vse druge, poprej našete, žalostne. Pravimate, gospodine moj! takó je. Resnico ste povedali proti koncu. Konec dober: vse dobro — záme! Vendar pa me močno veseli, ko čitam v „Šoli“ p. 124 in 125, kako lepó, spokorno, toplo in goreče kličete svojim zašlim kolegom: Convertere: Spreobrne se! Dobro! Kdor svojo pregreho spozna, upanje je, da se tudi spreobrne. Res, kako dobro bi bilo, da bi šlo na dobro ne le samo pri nas, temveč tudi po Italiji, po Belgiji, osobito tudi po revolucionarni Franciji. Tam ni več v šoli Boga. Mesto Božje martre visi na steni podoba framašona! To je tudi napredek v šoli! Še eno! Precej v začetku pravite: „neki pikantni dopisnik brca ter psuje... štirikratno klasifikacijo“, proti koncu pa kar naravnost pripoznate, kakor da bi zapisali: Prav ima, ker štirikratna klasifikacija je „le potrata časa“. No, zdaj: ako bi bil jaz psoval kakor ste Vi hoteli razumeti, tudi štirikratno klasifikacijo, potem ste tudi Vi eno in isto psovali, v čemer se namreč z menoj zlagate. Ali Vam ne teče kri iz nosa, ker ste se tako močno udarili?

Je-li človek „nagajivec“, ako resnico pove? Vem sicer, da resnica v oči kolje; toda resnica ostane — resnica.

V Sarajevu, 28. aprila. — Tukajšnja vlada se z ministerstvom vred prizadeva, zadene v Bosni in Hercegovini vravnati okolnostim in potrebščinam ljudstva primerno. Tudi ustanek želi, kolikor mogoče, z lepim poravnati. V Sarajevskem listu od 26. aprila čitam vladni proglas, v kojem se obeta popolno pomiloščenje vsem, ki se do 20. majnika vrnejo v svoje domovje nazaj in se jim ne more dokazati kako prosto zločinstvo, kakoršno bi se tudi v mirnih časih kaznovati moralo. Strogo postopati pa vlada grozi onim, kateri bi se do omenjenega dneva ne povrnil, ali kateri so se nakrivil, prostega zločinstva, posebno pa zapeljivcem.

„Poglavica zemlje“, njegova vzvišenost Dahlen je ravno kar avanziral. On je vedno bolehal in govori se, da skoro odide in da dobimo drugega deželnega poglavarja. Govorilo se je o baronu Jovanoviću. A dvomim o istini one govorice, ker je Jovanović nedavno še le imenovan namestnikom v Dalmaciji. Zraven bi si ga tudi ne želel, ako je res, kar se o njem piše, kako sedaj nemške vradnike v Dalmacijo zove, kako je prej v Mostaru Turkom dajal prednost, Franjevce preziral in kako je kot bivši konzul v Sarajevu Srbom se nagibal. Ravno srbizem tukaj vedno bolj vzrašča in domači nam pravijo, da nikdar niso bili Srbi katolikom tako protivni, kakor sedaj.

Zadnji čas je visoka vlada objavila, da je presviti vladar tukajšnjemu srbskemu (t. j. razkolniškemu, ker se med dotičnimi narodnost in verstvo identificira), metropolitu dodel konistorij obstoječ iz 1 arhimandrita in 3 prisednikov s plačo po 2000 gld. na leto. Koliko je srbsko svečenstvo neobraženo, ne morem govoriti še iz lastne skušnje. A zanimiva je sodba Turkov o njih. Nedavno smo s presvetlim nadbiskupom obiskali olikanega in premožnega Turka po imenu effendi Sunula. Rekel nam je, da srbski popi, kolikor jih on tukaj v Sarajevu pozna, čisto nič ne znajo, a da, kadar s Franjevci govori, odmah vidi, da so se šolali.

Še to naj povem, da po Sarajevu razgraja vročina (abdominalni typhus). Mnogo vojakov, pa tudi precej meščanov je že pomrlo. Zdrav-

niki trdijo, da je temu vzrok gorka in suha zima. Zarad tega je namreč voda v zemlji preveč padla, in zato je polno drobnih živalic tamo živeč h poginilo in strohnelo, sedaj ono izhlapivanje okužuje zrak. K temu pa še druge neugodne okolnosti v Sarajevu pripomorejo. Kanalizacija je silno slaba, vodovodi so jako slabi, da se vanje steka vsa nesnaga iz brezštevilnih turških pokopališč in to vso vodo pokaz', in tudi o stanovanjih trdijo zdravniki, da so zdravju škodljiva. Zapovedujejo nam, kako se moramo varovati in osobito vode same nikdar ne piti.

Skoro sem pozabil povedati, da v tukajšnji gimnaziji je učni jezik „zemaljski“, tako namreč uradno nazivljejo jezik hrvaški, da bi se nobenemu ne zamerili.

Telegram „Slovenca.“

Z Dunaja 3. maja.

Zbornica je po nasvetu levičarjev sprejela s 162 glasovi proti 145 izjemo nekterih dežel od žitne colnine. Starosta zbornice Negrelli je med glasovanjem omedlel, pa kmalo zopet okrevale.

Domače novice.

V Ljubljani, 4. maja.

(Duhovske spremembe ljubljanske škofije). G. Jos. Resnik pride iz Šent. Ruperta za duhovnega pomočnika k sv. Jakobu v Ljubljano. — Farni konkurz so delali te dni gg. M. Molek, J. Verhovnik, M. Videmšek pa Sim. Zupan.

(Keglanje) na korist „Narodnemu domu“ se je začelo pri „Zvezdi“ 30. aprila in se ima končati 22. maja. Dobitki so vredni 150 gld. Vrata, 9 metežev, velja 20 kr. — Glede na namen pričakujejo obilnega vdeleževanja.

(Javni Sokolovski večer) bode prihodnjo nedeljo dne 7. t. m. v restavraciji ljubljanske čitalnice, pri katerem bode sodeloval slavni pevski zbor čitalnični in c. kr. vojaška godba.

(Pri srečkanju 120 lozov mestnega ljublj. posojila), ki se je po načrtu 2. maja 1882 vršilo, so bile vzdignene:

Štev. 53.537 z dobitko 20.000 gld., štev. 30.675 z dobitko 1.500 gld., št. 7.325 z dobitko 500 gld., št. 24.813 z dobitko 500 gld. Nadalje vsaka z dobitko 30 gld.: Štev. 1749, 2524, 2987, 3848, 5555, 7244, 7280, 7462, 8284, 8327, 8576, 9132, 10836, 10868, 11146, 11837, 11869, 12466, 12910, 13562, 13610, 14371, 14542, 14811, 15378, 15869, 16055, 16649, 17086, 17682, 17751, 18070, 18077, 18191, 19545, 20452, 20533, 21205, 21730, 21976, 22461, 23407, 25077, 25223, 27220, 27527, 27653, 28845, 29492, 29732, 29820, 31247, 31542, 31615, 31678, 31983, 33469, 34069, 34131, 34379, 35035, 35222, 36037, 36344, 37095, 37255, 37289, 38025, 38161, 38182, 38819, 39189, 39396, 39448, 40100, 40177, 40501, 41072, 41264, 42593, 43730, 44580, 45444, 47651, 48715, 48771, 49586, 50735, 50926, 51429, 51890, 54000, 54260, 54626, 55556, 55778, 56165, 56333, 56803, 57248, 57843, 58475, 60137, 60140, 64414, 64456, 64824, 65183, 66022, 66650, 67279, 67744, 68062, 71157, 71195, 73818.

Od dozda vlečenih lozov št. 45330 z dobitko 1500 gld., št. 26163 z dobitko 600 gld. in 999, 1487, 2204, 3060, 3088, 3575, 3783, 4683, 5540, 7978, 8064, 8715, 9645, 9739, 10308, 11253, 11785, 12429, 13434, 14957, 16573, 17460, 19897, 20033, 20888, 23487, 23604, 23719, 24668, 25608, 28104, 29621,

31068, 31902, 32542, 32833, 32964, 44907, 45216, 48885, 50123, 50621, 51091, 60339, 61140, 61335, 70024, 70378, 70655, 72514, 72752, 72862, 74577, vsaka z dobitko 30 gld. še niso izplačane.

Razne reči.

— Svitli cesar je dovolil, da se bode za potrebe zemljske odveze na Kranjskem za l. 1882 in 1883 pobiralo naklada manje od 20 odstotkov na vseh direktnih davkih v zmislu točke 3 pogodbe dne 29. aprila 1876 (drž. zakonik št. 72 dne 28. maja 1876.)

— Vabilo. Prihodnjo nedeljo 7. majnika obhaja „katol. podp. društvo“ v Celji veselico s petjem, govorom in prednašanjem; nekatere pesmice se spremljajo z igro na citrah; k sklepu tombola. Veselica se vrši v vrtni dvorani „pri belem volu“. Začetek ob pol štirih popoldne. Vse častite ude in prijatelje prav vljudno vabi Odbor.

— Iz Celja se nam naznanja, da se je nekdanja nemška glavna šola čedno popravila ter se priredila za celjski muzej, ki se je 1. majnika odprl. — Pretečene dni so se vršile volitve v nov mestni odbor. Izvoljeni so večinoma stari odborniki. Vdeleževalo se je prav obilno volilcev. Slovenci niso glasovali.

— Razdeljenje častnih diplom. 20. aprila je bilo v dvorani trgovske zbornice na Dunaju slovesno razdeljenje častnih diplom in svetinj za avstrijske razstavljevalce v Sydney in Melbourne l. 1879 in 1880. Blizo 500 avstrijskih trgovcev je poslalo svoje reči v razstavo, dasiravno je tolika daljavo malo vabljiva. 22 razstavljevalcev je dobilo največje poslavljenje — zlato svetinjo, ktere je minister kupčije, baron Pino razdeljeval. Med poslavljenimi bil je tudi g. Fr. Wilhelm iz Neunkirchna blizo Dunaja za razstavljena zdravila (Wilhelm's antiarthritische, antirheumatische Blutreinigungsthee). Ta čaj je po skušnji potrjen pomoček zoper trganje po udih in protin, ter si je celó v daljnih delih svetá svojo veljavo pridobil. Čena za Avstrijo znaša za zavitek 1 gld. Dobiva se pri P. Lašniku v Ljubljani.

— V Eisbiswaldu na Štajarskem se je 19. aprila t. l. ustrelil z revolverjem 21 letni gostilničar J. St. ki je bil letos k vojakom potrjen. Ta neprilichnost in še kaj drugega je mladega človeka nagnila, da je stvarniku v pravico segel in si sam življenje končal. No, kaj je to kaj nenavadnega, takih nesrečnejev je bilo mnogo o vseh časih? Žalibog, da res; a to je silo žalostno, da se svet s temu nekako ponaša, in se hoče s tem nekako kljubovati. Komu neki? K pogrebu 21. t. m. je prišlo od blizo in daleč ljudi toliko, kolikor redko kedaj. Požarna straža iz Arnfels je prišla z godbo k pogrebu, ki je postal velikansk, ako ne demonstrativen. Ranjki je po samomoru živel še kake pol ure, in ker je kesanje kazal, zato so ga pogojno še sv. oljem pomazili, in župnik je dovolil priprost tih pogreb. — Strahovito je pri tem le to, da nekteri imajo samoumor za nekako junaštvo, in ga zagovarjajo, ako ga ne prosiljavajo. Dr. pl. Oettinger profesor v Dorpatu pripoveduje v svoji knjigi o samomoru, kako je visoki vojaški poveljnik odpravil samoumore pri svojem polku, bere se namreč to-le: V njegovem polku je bil vsak mesec kak samoumor, včasih tudi več. Polkovnik, da se tej nezgodi v okom pride, je strogo prepovedal take mrlče slovesno pokopavati ter zažugal, da bode vsaki, ki se bode sam umoril, v zemljo zagreben, kakor kaka živalska mrcina. In glej — pomagalo je, samoumori so nehali.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.